

To anonimise to anonimise

Edwin Heithuis

Prof. dr. mr. E.J.W. Heithuis is hoogleraar fiscale economie Universiteit van Amsterdam en wetenschappelijk adviseur BDO Belastingadviseurs.

De huidige tijd kenmerkt zich door een paradox: Naarmate de transparantie toeneemt, neemt ook de (behoefte aan) beslotenheid toe. Dat geldt vooral voor vermogende personen. Met een beetje googlen op internet kan men van iedereen van alles te weten komen. Menig vermogende schrikt zich een hoedje als je hem/haar laat zien wat er allemaal met een paar muisklikken van hem/haar is te vinden op internet, ook over zijn/haar vermogen. En dat roept dan als vanzelf de reactie op om dit vermogen 'onzichtbaar te maken', dat wil zeggen te anonimiseren, zodat niet langer voor Jan en alleman zichtbaar is hoe vermogend iemand is. Deze tendens is in de praktijk al enige jaren waarneembaar. Het leek de redactie van dit tijdschrift daarom een goed idee om aan dit fenomeen van het anonimiseren van vermogen, oftewel privacystructuren, aandacht te besteden in een bijzonder nummer.

Helemaal nieuw is het anonimiseren van vermogen overigens niet. Zo werkt het bekende kledingconcern C&A al sinds haar oprichting halverwege de 19e eeuw (!) met een commanditaire vennootschap, juist met als doel om af te schermen hoe rijk de familie Brenninkmeijer nu precies is. En recent kwam in het nieuws dat Blokker al jaren ontkomt aan publicatie van jaarstukken in de Kamer van Koophandel door de desbetreffende vennootschap vóór haar 'boekjaarafsluitingsdatum' te liquideren en het vermogen over te hevelen naar een nieuwe BV die vervolgens ook weer vóór haar 'boekjaarafsluitingsdatum' wordt geliquideerd, enzovoorts. En heel klassiek is de juridische eigendom van één aandeel in een BV te plaatsen bij een bevriende aandeelhouder, zodat in de Kamer van Koophandel niet de enig aandeelhouder van de BV hoeft te worden vermeld. Dus zo nieuw is het allemaal ook weer niet. Maar door de toegenomen transparantie via vooral internet, is het wel de laatste jaren steeds meer in de belangstelling komen te staan.

Mede debet aan deze toegenomen aandacht voor privacystructuren is de aanstaande komst van het zogenoemde UBO-register. In dit register moet de ultimate beneficial owner (UBO) van een bedrijf worden vermeld. UBO is iemand die een belang heeft van meer dan 25%. Dit UBO-register is er nog niet – het wetsvoorstel is aangekondigd voor het eerste kwartaal van 2019 – maar het werpt al wel zijn schaduw vooruit.

Fiscaal gebeurt er niks onoorbaars

De eerste, vooral ethische vraag die de adviseur tegenkomt als hem wordt gevraagd te assisteren bij de opzet van een dergelijke anonimiseringsstructuur, is of hij/zij wel aan een dergelijke structuur moet (willen) meewerken. Die vraag moet iedere adviseur natuurlijk voor zichzelf beantwoorden. Voor mijzelf geldt dat ik hier geen enkele moeite mee heb. Men kan een vermogende persoon mijns inziens niet verwijten dat hij/zij zijn/haar persoonlijke levenssfeer en die van zijn/haar familie en huisgenoten beschermt. Helaas denkt nu eenmaal niet iedereen hetzelfde over het mijn en het dijn en menen sommigen dat zij recht hebben op het dijn van een ander. Enige jaren geleden was er een Quote 500-bende actief. Die bende heette zo, omdat die de personen op de bekende Quote 500-lijst van rijke Nederlanders successievelijk afliep om te bezien of er wat te halen viel. Zulks hakt er wel in bij de personen die het betreft. Dan hoeft men niet verbaasd te staan dat in reactie hierop de behoefte toeneemt om het vermogen af te schermen. Maar dit alles uiteraard wel binnen de grenzen van wet- en regelgeving.

De wens om vermogen te anonimiseren, komt dus niet vanuit de fiscaliteit. Er worden met een anonimiseringsstructuur ook geen belastingclaims om zeep geholpen. Tegen deze achtergrond is het dan ook vreemd dat juist de Belastingdienst moeilijk doet bij het optuigen van een dergelijke structuur. Vooroverleg over dit soort structuren pleegt de Belastingdienst al enige jaren niet meer. Dat is merkwaardig, want juist jegens de Belastingdienst wordt volledige openheid van zaken gegeven. Mogelijk vindt deze

or not

afwijzende houding van de Belastingdienst zijn oorsprong in de Europese antiwitwas- en -terrorismedinancieringsrichtlijn. Minder ingewijden in de problematiek – onder meer Tweede Kamerleden, vooral die ter linkerzijde – denken daardoor al snel dat er met het ‘uit zicht houden’ van vermogen dingen gebeuren die het daglicht niet kunnen verdragen. Maar dat is dus niet waar. A fortiori niet, want juist het feit dat belastingplichtigen en hun adviseurs het vooroverleg zoeken met de Belastingdienst, betekent (uiteraard) dat er fiscaal niets onoorbaars gebeurt. Met zwart geld of iets dergelijks heeft het ook helemaal niets te maken. Wel alles met de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Nu kan men wel enig begrip hebben voor de afhoudende houding van de Belastingdienst. De Belastingdienst weet ook wel dat er fiscaal niks onoorbaars gebeurt. Maar ook zij heeft last van het feit dat op sociale media en in de meer populaire dagbladpers de nuance vaak ver te zoeken is. Zodra er weer eens iets in deze sfeer publiekelijk bekend wordt, ontploft Twitter en verschijnen de bekende tendentieuze chocoladeletters in de Telegraaf. Vervolgens worden er Kamervragen gesteld en mag de staatssecretaris van Financiën komen opdraven om uit te leggen dat er niks bijzonders aan de hand is. Afgelopen zomer maakten we dit nog mee met de Kamervragen van SP-kamerlid Renske Leijten over de open CV. En ondanks de geruststellende antwoorden van de staatssecretaris, blijft de sfeer van onoorbaar ge-

Behoeftte om vermogen af te schermen neemt toe

drag hangen. Waar rook is, is vuur, is immers een bekend Nederlands gezegde. En dat maakt de Belastingdienst kopschuw en leidt ertoe dat zij er niks van wil weten. En dat is een tweede paradox die ik waarneem: Naarmate men meer kán weten, wíl men (steeds) minder weten. Het leidt ertoe dat belastingplichtigen, hun adviseurs en de Belastingdienst stommetje spelen. De belastingplichtige en zijn adviseur geven niet te veel informatie en de Belastingdienst vraagt niet te veel. Wat niet weet, dat niet deert. En dat vind ik geen goede ontwikkeling. Juist de Belastingdienst heeft, zou ik menen, behoefte aan maximale openheid. Niet voor niks heeft iedere inspecteur immers een algemene geheimhoudingsverplichting (art. 67 AWR). Daardoor hoeven belastingplichtigen geen angst te hebben dat de informatie die zij delen met de Belastingdienst, ‘op straat komt te liggen’. Maar de ontwikkelingen op dit punt buiten het fiscale domein, hebben zo dus hun effect op de fiscaliteit. En daar ben ik niet gelukkig mee.